

Мінченко С.І., професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

ЩОДО ДЕЯКИХ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ НАУКИ УКРАЇНИ

Злочинність як загально-соціальне протиправне діяння та глобальна проблема сучасного світу вимагає значних матеріальних, організаційних, соціальних і та інших зусиль щодо її профілактики. Питання профілактики злочинності не може розглядатися ізольовано і як таке, що розв'язується простими методами які приводять до миттєвого результату. Спрошеність та непослідовність інструментарію, використання усталених підходів, чия ефективність є, скоріше, даниною традиціям та наслідком міфічних уявлень про впливи на соціальні процеси призводять до погіршення кримінальної ситуації, збільшення шкідливості наслідків злочинності, поглиблення соціальної напруги [1].

Ключовою проблемою кримінологічної науки є профілактика злочинності і, власне, саме заради розробки та реалізації дієвих і результативних її заходів здійснюється цілий комплекс науково-практичних досліджень.

До вивчення проблематики профілактики злочинності залучаються фахівці різних сфер життєдіяльності суспільства, що свідчить про багатовекторність та велику кількість причин цього антисуспільного явища. У зв'язку з цим серед науковців існує велика кількість неоднозначних думок і поглядів на її вирішення. При цьому це призводить до розробки не завжди вдалих нормативно-правових документів і одностайного ствердження науково-теоретичних положень. Власне, а останньому зупинимось дещо детальніше.

Однією з основних ознак відносної самостійності теорії профілактики злочинів як науки є наявність у неї власної системи понять. У систему профілактики злочинності входять різноманітні види профілактичної діяльності. Так, на думку А. Ф. Зелінського, **профілактика** не має на увазі конкретний злочин, а забезпечується через запобігання криміногенним

ситуаціям, їх усунення, ослаблення дії криміногенних факторів, захисту об'єктів від посягань тощо. Поряд з тим, **запобігання злочинам** спрямоване на перешкоджання здійсненню злочинного наміру конкретної особи до початку посягання на стадіях виявлення наміру або готування до злочину. **Припинення** направлене на злочинну діяльність, що вже розпочалася, та має за мету забезпечити ненастання її шкідливих наслідків[2]. **Недопущення злочинів** - діяльність держави та правоохоронних органів, спрямована на створення такої обстановки у суспільстві, коли вчинення злочинів буде неможливим. **Переривання злочинів** - діяльність правоохоронних органів, спрямована на те, щоб перешкодити злочинцю досягти своєї мети. **Боротьба зі злочинністю** - діяльність системи всіх державних, правоохоронних і громадських органів, спрямована на нейтралізацію і фізичне усунення злочинів та осіб, які їх вчинили. **Попередження (запобігання, превенція) злочинів чи злочинності** - діяльність правоохоронних органів, спрямована на припинення злочинної діяльності та недопущення її у подальшому шляхом ліквідації фізичної можливості особи продовжити чи вчинити злочин. **Обмеження злочинності** - діяльність правоохоронних органів, спрямована на обмеження та усунення можливостей осіб, які здатні вчинити злочини, до здійснення протиправної діяльності. **Соціальний контроль над злочинністю** - діяльність держави, спрямована на те, щоб перевіряти (контролювати), спостерігати за діяльністю окремих злочинців та злочинних угруповань, об'єднать та обмежувати можливості допускати вчинення злочинів з їх боку [3].

Окрім удосконалення категорійно-понятійного апарату, для реалізації ключового завдання кримінології, науковці - кримінологи з усіма причетними інституціями до проблем профілактики злочинності, повинні вирішити ряд постійно обговорюваних і актуальних проблем, а саме:

- забезпечити постійне відображення стану злочинності, з її новими проявами та витоками;
- поряд з поглибленим вивченням особи злочинця, особливу увагу звертати і на ознаки жертви злочину;
- об'єктивно описувати детермінанти злочинності та вплив фонових явищ на формування злочинної мотивації;

- з урахування позитивного світового досвіду активізувати процес пошуку шляхів зниження темпів зростання рівня злочинності.

Список використаних джерел

1. Н. А. Орловська. Актуальні проблеми кримінологічної системи України. Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/r2/13onaksu.pdf>.
2. Зелінський А.Ф. Кримінологія: Курс лекцій. - Харків, 1996. - С. 141 - 142.
3. Негодченко В.О. Діяльність органів внутрішніх справ щодо попередження злочинів в сучасних умовах: автореф. ... дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / В.О. Негодченко - Х., 2003.

Кваша О. О., провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор

КРИМІНОЛОГІЯ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ НАТОВПУ

У сучасних умовах розбудови української держави важливою є участь громадян у державотворчих процесах, зокрема у мирних акціях, зібраннях, мітингах. Суспільно-політична криза в Україні актуалізувала цю проблему. Події 2013-2015 років засвідчили, що масові мирні акції громадян містять в собі великі ризики перетворення на неконтрольовані протиправні дії натовпу. Однак у цих умовах набувають поширеність і явища масового характеру, що носять негативні відтінки, які заподіюють (можуть заподіяти) шкоду громадському порядку та громадській безпеці. З урахуванням зростаючої інтенсивності розвитку суспільства слід очікувати ескалацію такого роду злочинів, як масові заворушення [1, с. 157].

Натовп - це різновид групової діяльності, якому притаманні загальні закономірності розвитку будь-якої спільної діяльності. Однак є і певні специфічні особливості. Поведінка людей у натовпі практично не передбачувана. А.Ф. Зелінський влучно характеризує натовп: «Натовп перетворює людей на